

XOYO

056 FASHIONMUS

The Mag

EKİM 2015 ÜCRETSİZDİR

CŒUR DE PIRATE

LOS HERMANOS ROCA WOODY ALLEN PETER EISENMAN

LARSEN THOMPSON & TAYLOR HATALA BLACKBIRD BLACKBIRD SILLAGE ADRIANNE HO

AYDAN VOLKAN

Mimarlığın Hissiyatı

Formlarla birlikte, formun yarattığı hissiyatlarına da inanan Kreatif Mimarlık'ın kurucularından Aydan Volkan ile bir araya geldik ve kendi deyişii ile, kendisinin farkında olmadığı zamanlardan beri hayatında var olan mimarlığını konuştuk. Son işlerinden, İstanbul Tuzla'daki, oldukça konuşulan Piri Reis Üniversitesi'nin, kampüs genelinde aldığı Breeam "Very Good" sertifikasının ardından, bir binasının da dünya genelinde 350 yapının sahip olduğu Breeam "Excellent" sertifikasını kazandığını ilk kez bu söyleşide öğrendik. Bol ödüllü projelerin mimarı yine de, tekil mimari ürünlerden ziyade bugünün kentleşmesinin tartışılması aciliyetinin gerekliliğine inanacak kadar idealist.

röportaj yağmur yıldırım fotoğraf volkan aydın

Nasıl bir evde büyüdünüz?

Fatih'te bir aile apartmanında doğdum. Amcam mimardır, pek aktif mimarlık yapmasa da doğduğum apartmanı o projelendirmiş. 1960'ların güzel apartmanlarından biri bence, hala da duruyor. Belki bende varoluşsal, belki sonradan şekillenen dünyam içinde kendine yer bulduğunu düşündüğüm bir şey mimarlık, ama öyle bir yerde ki; üniversite sınavlarında altı tercihim vardı ve altısı da mimarlık bölümüydü. Çok emindim; ya mimar olacaktım ya da denemeyi sürdürecektim.

Bu sene 20 yaşma giren Kreatif Mimarlık ve hikayesiyle devam edelim. Çalışmalarımız ofisten konuta, eğitimden sağlığa çok çeşitli işlev ve ölçekleri kapsıyor.

Ofisimizi 1995 yılında İstanbul'da mimar Selim Cengiz ve inşaat mühendisi Mehmet Cengiz ile birlikte kurduk. O zamanlar küçük bir ofisimiz vardı, serüven hep aynıdır: İlk işleriniz mağazaların, ya da konutların iç mekan düzenlemeleridir ve sonra bilinmeye başlarsınız. Bu bilinirliğin bizdeki ilk aşaması, Türk Ekonomi Bankası'nın İzmir'deki yarışmasıydı. Mongeri'nin 1928'de yapılan Banca Commerciale Italiana binasını konu alan yarışmaya Türkiye'den yedi, yurtdışından dört grup olarak katılmıştık. Bizden çok daha deneyimli katılımcıların olduğu bu yarışma bizim için büyük bir hevesti, çünkü çok küçüktük -beş altı kişinin çalıştığı, iki yıllık bir ofistik, belki de deneyim böyle bir şey; daha az deneyimli olduğunuzda daha heyecanlı, daha tutkulu oluyorsunuz. İlginçti; bir gün beni Türk Ekonomi Bankası'ndan aradılar. Selim askerdeydi, bense Atatürk Havalimanı'nda yaptığımız bir restoranın şantiyesindeydim. İki saat içinde bankanın Fındıklı'daki genel merkezinde olmamı istediklerini söylediler. Alçı tozu içindeydim, o sıralar Anadolu yakasında yaşıyordum ve iki saat içinde Yeşilköy'den Anadolu yakasına geçip Fındıklı'ya dönmem mümkün değildi. O halimle Fındıklı'ya gittim ve üst düzey bir odaya alındım. Karşımda yirmi kadar siyah takım elbiseli adam oturuyordu, benimse durumu kurtarmam gerekiyordu ve girer girmez "Mimarı her haliyle tanınmalısınız" deyiverdim! O gün bir sunum yaptım ve sonrasında projeyi bize verdiler. Çok keyifli iki yıl geçirdik, çok şey öğrendim ve işverenimiz Türk Ekonomi

Bankası'na da teşekkür ederim. "Gençsiniz, hata yapabilirsiniz ama tasarımcı kimliğinize güveniyoruz," dediler ve bu çok önemliydi. O günden bugüne çokça yarışmalarla bilinir olduk. İzmir TEB yarışması akabinde Petrol Ofisi Genel Müdürlüğü yarışmasına NSMH ile birlikte davet edildik ve yarışmayı kazandık. Kreatif Mimarlık'ın hayatında kırılma noktaları, hep böyle enteresan projeler ile gelmiştir.

Bu bilinirlik de katlanarak devam ediyor. Kreatif Mimarlık'ın uluslararası sahnenin World Architecture Festival (MAPFRE Sigorta Binası ile, 2012), Mies van der Rohe (Piri Reis Üniversitesi ile, 2015) gibi prestijli ödüllerine adaylıkları dikkate şayan. Piri Reis Üniversitesi Türkiye'de ve dünyada çokça konuşuldu; Türkiye'nin ilk denizcilik üniversitesi için bir "yeşil" kampüs tasarladınız ve Türkiye'nin Breeam "Very Good" sertifikalı tek eğitim yapısı.

Sondan başa gelirim, sizin yayınımda ilk kez duyurmuş oluyorum; on gün önce, Piri Reis Üniversitesi'nin proje ve inşaat aşamasında kampüs bütününde aldığı Breeam "Very Good" sertifikasının ardından, bir binasının da "Excellent" sertifikası aldığını öğrendik. Bu bizim için çok önemli, zira Excellent sertifikalı dünyada yalnızca 350 yapı bulunuyor. Piri Reis bir denizcilik üniversitesi, ve dünyada sadece 23 denizcilik üniversitesi var. Bu yüzden, kendi içinde, normal üniversitelerde rastlamayacağımız özel fonksiyonlar barındırıyor. Bu farklı programları, dünyadaki yedi sekiz denizcilik üniversitesini ziyaret ederek keşfettik; öğrenmeye karşı büyük bir iştahım var, deneyimleyerek öğrendiğim bu süreç benim için çok kıymetliydi. Piri Reis'e başladığımda 39 yaşındaydım, şimdi 46 yaşındayım ve aradan geçen zamanda çok şey öğrendim, bu da bana müthiş bir dinamizm getirdi. Sürdürülebilirlik konusuna gelirim, bu üniversiteden çıkan çocuklar denizde zaten böyle yaşamayı öğrenmek durumundalar. Piri Reis Üniversitesi deniz suyunu alır ve tatlı su elde eder, kendi elektriğini kendisi üretir, güneş enerji panelinden sıcak su elde eder, elektrik üretimi sırasında açığa çıkan enerjiyi kışın ısıtmada, yazın soğutmada kullanır; gemilerde de böyledir. Sürdürülebilirlik kavramını, günün birinde tersanelerde ya da gemilerde çalışacak gençler için, karada öğrendikleri bir davranış şekli olarak kurguladık.

Sürdürülebilirlik konusunun, mimarlara benimsendiği üzere binaları yeşile boyamaktan ibaret olmadığı dillendirilmeye başladı. WAF'tan da söz etmişken; bu yılki festival gelecek ay gerçekleşecek ve teması "Looking Back/Looking Forward". Geçmişle bir tür hesaplaşma halini mimarlık "vitrin"lerinde görür olduk.

Sürdürülebilirlik bize yeni bir şey öğretmiyor. Bildiğimiz, fakat geçmişte bıraktığımız şeyleri hatırlatıyor. Bugün birtakım dayatmalarla bunları unutmuş durumdayız... Bir yapının arazi üzerine konulmuş, hakim rüzgarın yönüne ya da doğal havalandırmaya dikkat etmek zaten bize öğretilen şeyler, ama bunları gündelik hayatımızda kullanıyor muyuz? Sanırım sürdürülebilirlik, bize geçmişle yapılmış iyi ve doğru şeyleri hatırlatıyor. Geçmişle hesaplaşmak ya da geçmişle yıkılmak bana çok çatışmacı geliyor, bunu anlayamıyorum. Geçmiş sorgulanabilir, ama geçmişle hesaplaşamaz; çünkü o artık geçmişti. Bir şeyleri yıkıp yerine yeni bir dünya kurma söylemini çok sert buluyorum. Yıktıktan sonra nasıl uzlaşacağız ki? Rönesans böyle olmadı örneğin, geçmişte unuttuklarını tekrar günışığına çıkarıp, güncelleştirerek yol aldı. Geçmişe bakma durumu, içinden geçtiğimiz postmodern dönemlerin de olayı; geçmişe biraz oryantalist bakıyoruz, biraz romantik bakıyoruz. Belki de artık geçmişe bakarken tebessüm etmek istiyoruz, o kadar uzun süre onu reddettik ki... Türkiye'deki, büyük bir geçmiş tahayyülünden çıkartılan mimari kimlikleri merkezimize koyduğumuz, aidiyetsiz ve kimliksiz, Osmanlı'nın da, Selçuklu'nun da kemiklerini sızlatan durumsa bambaşka.

Şu anda Türkiye mimarlık sahnesini nasıl görüyorsunuz?

Türkiye'de 1923-2002 tarihleri arasında ve 2002-2015 tarihleri arasında ne kadar inşaat yapıldığı sorgulansa; acaba ikinci etap, birinci etapta daha fazla olur mu diye düşünüyorum. Karikatür dergilerindeki "inşaat ya Resulallah" durumu hakikaten de var... Kreatif Mimarlık'ta yaptıklarına bakınca, vicdanımla ters düşmediğim işler görüyorum, bu yüzden de mutluyum; ama daha az üretebilmek isterdim. İster istemez bu hızlı üretimin, plansız gelişmenin içinde biz de rol alıyoruz ve bazen birtakım şeylerin önüne geçemiyoruz. Türkiye'nin en büyük sıkıntısı kentleşme ya da kentleşememe. Artık tek başına mimarlık ürünlerini konuşmaktan vazgeçip, kentleri ve kentleşmeyi konuşmalıyız. Mimarlık zaten egosantrik bir meslek; yeni tekil ürünlerle kendimizi biraz daha mutlu etmek yerine, içinde olduğumuz kente yapabileceklerimizi düşünmeliyiz.

Peki bugünün "yeni mimarlık arayışları"na dair ne söyleyebilirsiniz?

Dünyadaki büyük bilimsel ya da sanatsal dönüşümler hep daralma ve kırılma noktalarının ardından çıkmıştır. Sadece Türkiye'ye özgü değil; bugün dünyada ekonomik olarak, sosyokültürel olarak büyük bir tıkanma var. Suriyeli sığınmacıların göç hareketi, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki en büyük insan yer değiştirme hareketiymiş. Düşünebiliyor musunuz; 2015 yılındayız ve savaştan 65 yıl sonra en büyük hareketi yaşıyoruz... Bunlar dünyanın büyük bir sıkıntıda olduğunu gösteriyor ve böyle dönemlerde her zaman bir sorgulama ve arayış ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Tasarım, bilim, tıp, siyaset; hepsi kendini sorgular ve yeni arayışlara girer. Bugün nüfus çok arttı, enerji tükeniyor, daha ne kadar petrol rezervlerini kullanacağız? 2017'nin sonunda Almanya tamamen yenilenebilir enerji ile elektriğini temin edecek ve 2014 yılı itibarıyla nükleer santrallerini kapatmaya başladı. Alternatif enerjiler bulup, o alternatiflerin hayattaki kullanım biçimini de değiştirmemiz gerekiyor, yeni arayışlar biraz da buraya yönelmeli. Bu gidişle dünyanın sonunun geleceği söyleniyor; oysa bu

gidişle dünyanın değil, insanlığın sonu gelecek. Dünya var olmaya devam edecek, korumaya çalıştığımız dünya değil, aslında kendi insanlığımız için endişelenmeliyiz. Belki de bu yüzden, mimarlardan ya da tasarımcılardan ziyade geçtiğimiz yüzyıla damgasını vuran felsefecilere kulak vermeyi tercih ediyorum. Adorno'yu, Benjamin'i yeniden okuyorum. Mimarlığımın farklı alanlardan beslenmesi gerekiyor, mimarlık sembolik bir sanat; güncel dünya problemlerini iyi okuyabilen felsefecilerin, gelecek tahayyülü olan edebiyatçıların yapıcı olduklarını düşünüyorum. Mimarlığın klişeleri hiçbir zaman ilgimi çekmedi; klişelerdense kavramlar üzerine düşünmeyi daha önemli görüyorum.

Söyledikleriniz, İstanbul Bienali'nde sergilenmekte olan, İstanbul Modern'in deniz cephesindeki Liam Gillick'in Bernoulli Denklemi işini aklı getiriyor. "Basınç düştüğünde, hız artar" diyor bu 18. yüzyıl denklemi, Boğaz'ın belki de en dar -ve hızlı- yerinden.

Seyahat ediyordum, yalnızca küratörün metnini okuma fırsatım oldu. İlginç bir metin ve kente bienalin katılım şekli dinamik. Şu sıralar tuzlu su gibi karışmaya o kadar ihtiyacımız var ki... Kültür üzerinden insanların hayatlarına sızmamız ve üstten dikte eden anlayışlardan kaçınmamız gerektiğini düşünüyorum. İstanbul Bienali bunun için çok iyi bir örnek olacak. Program hakkında iyi şeyler duyuyorum ve merak ediyorum, şimdiye dek yalnızca bir işi görebildim; yaz aylarında Büyükkada'da yaşıyorum ve deniz otobüsü ile işe gidip geliyorum; iskeleden çıkarken Kaptan Paşa Deniz Otobüsü'nü fark ettim ve içindeki iki işi gördüm. Benimle birlikte çıkan diğer yolcular da peşime takılıp sergiye yöneldi; yani "Tuzlu Su" günlük hayatımıza gerçekten de "karışıyor", bu güzel bir şey.

Tasarım kahramanlarımız var mı?

Geçenlerde Marsilya'ya gittim. Le Corbusier'nin barınma blogunun tepesine çıktım ve oradan bakınca bütün Marsilya'nın Korbüzyen bir mimaride olduğunu fark ettim. Dünya modernitesi kendisine Le Corbusier diye bir kahraman çıkardı -daha doğrusu Le Corbusier kendi kendisini çıkardı, Yirminci yüzyıl kahramanların dünyasıydı, yirmi birinci yüzyıla kahramanlık hikayelerinin bittiği bir zaman. Bu "kahraman" ihtiyacı, kimlikler üzerinden söylenen büyük sözler bugün ne kadar geçerlidir, sorgulanabilir. Eğer baktığım zaman keyif aldığım, hayatımı okuduğum zaman kendime örnek aldığım birisini söylememi isterseniz Peter Zumthor'un anarım. Öyle mütevazı, ama söylemek istediğini projelerinde bu kadar iyi söyleyebilen başka birisini saymıyorum. Hani çocuklara "Büyüyünce ne olmak istersin?" diye sorarlar ya, eğer bana sorsalar "Peter Zumthor," derim.

"Kadın mimar" olma hadisesinden biraz konuşalım. 2012'de XXI için "Oyunun Kuralları Değişir Mi?" dosyasında bu konuyu tartışmıştım. Mimarlık bir yandan erkle, eril olanla doğrudan ilişkili.

"Erk" dediğimiz şeyi, geçmiş yüzyılın dualiteleri üzerinden "eril" ya da "dişil" olarak görüp görmediğime dair soru işaretlerim var. "Erk" in hayatımızı, erkekleri de, kadınları da etkileyen cinsiyetler üstü bir güç olduğuna inanıyorum. Ben kimliklerdense, hayatımı kişilikleri üzerinden yaşamayı tercih eden insanlardanım. Mimarlık yaparken kadınlığımı geride de bırakmıyorum, öne de çıkarmıyorum; çünkü bu benim için bir durum yalnızca; dünyaya biyolojik bir tesadüfün sonrasında kadın olarak geldim. En temeldeki hal, insan olma hali benim için ve cinsiyetim de dahil, beni var eden erdemlerim, zaafımlarım, tutkularım, zevklerim ile inşa olan kişiliğimle yaşıyorum; bu yaşantım içinde mimarlık kimliğim, kişiliğimin bir parçası.